

הרב שלמה אישון

– היקף היובו של המוכר מוצר פגום – בעקבות הסלמונלה בחברת שטראוס

הצגת הנושא

לאחרונה נמצא חיידק הסלמונלה במוצרי שוקולד שונים שיוצרו במפעל שטראוס עלית. בעקבות זאת הופסק שיווק המוצרים המיוצרים במפעל, והצרכנים שרכשו את המוצרים שהיה בהם חשש להימצאות החיידק, התבקשו להחזירם וקיבלו החזר כספי. בבדיקת משרד הבריאות נמצאו ליקויים שונים במפעל. בין השאר התברר שבחודשים האחרונים נערכו במפעל עבודות תחזוקה לצד המשך תהליכי הייצור, מבלי שנלקחו בחשבון הסיכונים הפוטנציאליים העלולים להשפיע על תהליך הייצור ועל בקרת האיכות של המפעל. כמו"כ התברר כי כמה שבועות לפני כן חדרו יונים לאתר הייצור במפעל, והמפעל לא ערך בדיקות כדי לוודא שחדירת היונים לא פגעה בבטיחות המוצרים. כאמור, חברת שטראוס השיבה לרוכשי המוצרים הפגומים את עלות המוצרים שנאסרו בשימוש.

להלן נדון בשאלה אם מעבר להשבת עלות המוצרים, אחראית חברת שטראוס גם לנזקים כספיים עקיפים שנגרמו כתוצאה מכך. למשל, אם צרכן השתמש במוצר הפגום כרכיב במאכל אחר שהכין, וברגע שקיבל את ההודעה על חשש הסלמונלה שבמוצר נאלץ לזרוק את המאכל - האם זכאי לפיצוי גם על כך? או למשל אם אדם תכנן אירוע שהשוקולד מהווה בו חלק מרכזי מהכיבוד, וכתוצאה מהידיעה על חשש הסלמונלה נאלץ ברגע האחרון לבטל את האירוע, האם יהיה זכאי לפיצוי על כך? כמו"כ האם יהיה זכאי לפיצוי על עלות הנסיעה לחנות, משלוח וכדו'?

א. סוגיית המוכר זירעוני גינה ולא צמחו

במשנה במסכת בבא בתרא (צב ע"ב) נאמר:
המוכר פירות לחברו וזרען ולא צמחו, ואפילו זרע פשתן - אינו חייב באחריותן;
ר"ש בן גמליאל אומר: זרעוני גינה שאינן נאכלין - חייב באחריותן.
ההבדל שבין פירות לבין זירעוני גינה שאינם נאכלים הינו בכך שהפירות ראויים גם לאכילה, ועל כן יוכל המוכר לטעון כי אינו אחראי על שלא צמחו, משום שסבר שהקונה

ישתמש בהם לאכילה ולא לזריעה. זירעוני גינה שאינם נאכלים, לעומת זאת, ראויים לזריעה בלבד, ועל כן משהתברר שלא צמחו - חייב המוכר באחריות עליהם. בגמרא (שם צג ע"ב) מבואר שת"ק ורשב"ג נחלקים בשאלה אם המוכר אחראי גם להוצאות שהוציא הקונה. לדעת ת"ק אחריות המוכר היא על עלות הזרעים בלבד, ואילו לדעת רשב"ג אחריותו היא גם על ההוצאות. נחלקים הראשונים בהסבר מחלוקת ת"ק ורשב"ג, ובשאלה אם ת"ק פוטר מתשלום הוצאות גם כאשר המוכר ידע שהוא מוכר זירעוני גינה שאינם ראויים לזריעה. מדברי התוספות¹ עולה שמחלוקת ת"ק ורשב"ג היא רק כאשר המוכר ידע שמוכר זרעים שאינם ראויים לזריעה, ואף בזה פוטר ת"ק מהוצאות, אך אם המוכר לא ידע - אף רשב"ג לא יחייב בהוצאות. וכן היא שיטת הרמב"ן (קונט' דינא דגרמי, סוף מסכת ב"ב) הכותב שהמוכר פטור מתשלום הוצאות משום שאינו נחשב כמי שהזיק את הקונה ואפילו לא כמי שהזיקו בגרמא:

שאינן זה מזיק ולא גורם היזק אלא הוא גרם על עצמו, וזה אף על פי שמכרו לו אינו אלא כמטעהו, והמשיא את חברו לעשות דבר שאינו הגון לו אינו בדין שישלם לו.

נראה שדברים אלו של הרמב"ן הם לשיטתו שסובר שניתן להבחין בזרעים אם הם ראויים לזריעה, וכמו שכתבו גם ראשונים נוספים,² וא"כ הקונה יכול היה לבדוק לפני שזרע, ומשלא עשה כן - הוא זה שהזיק את עצמו. הרמב"ן מוסיף ומבאר שגם רשב"ג, שמחייב בהוצאות, אינו מחייב משום דינא דגרמי אלא מטעמים אחרים:

טעמא דרשב"ג משום דכל מוכר או אומן כיון שיש לו הנאה, עליו לשמור שלא יפסיד חברו כלום בשלו, אבל במזיק פטור, אי נמי קנסא בעלמא הוא...

ומ"מ ניתן לדייק מדבריו של הרמב"ן שאם מדובר במצב שבו לא הייתה לקונה כל אפשרות לבדוק - יהיה המוכר חייב גם בתשלום הוצאות, ונראה שגם תוספות יודו בכך.³ יש להביא לכך ראיה מדברי הרמב"ן עצמו שם, המבאר מדוע במראה דינר לשולחני ונמצא רע חייב השולחני לשלם אף שאין זו אלא עצה שיעץ לו, וכותב שבשונה מהנידון דידן, בשולחני חייב מראה הדינר לנהוג בדינר כפי שאמר לו השולחני:

ואף על גב דמראה דינר לשולחני ונמצא רע חייב ואינה אלא עצה שהשיאתו לקבלו, כיון דאי שפירא הוא אית ליה לקבוליה מחבריה חיובי חייביה האי שולחני לקבליה, ודמי לדין את הדין שאע"פ שלא כפאו כיון שאמר לו חייב אתה ליתן חייב, דממונא שקל מיניה בדיבוריה כיון שחייבו בכך. וצ"ע.

1. תוספות, בבא בתרא צב ע"א ד"ה המוכר.

2. הראשונים התקשו מדוע מחייבים את המוכר בתשלום, והלוא ייתכן שמה שלא צמחו הזרעים היה זה מחמת הקרקע שלא הייתה טובה, או שהזריעה לא נעשתה כראוי וכד'. וביאר הרמב"ן, בחידושו על המשנה, ב"ב צב ע"ב: 'שאחר שזרעו באו בקיין ואמרו שלא היו ראויין לזריעה שאינן מצמיחין; ומעין זה בריטב"א, ב"ב שם: 'כשיש לפנינו מאותן זרעים עצמם ואנו מכירין בהן שאינם ראויים לצמח; וכן הוא בר"ן, ב"ב שם.

3. שו"ת עין יצחק א, אבה"ע סי' סח.

הרי שכאשר הקונה מנוע מלבצע בדיקה נוספת, המוכר יהיה חייב גם בהוצאות, ומסתבר שאין זה משנה אם המניעה היא מניעה טכנית, שאין אפשרות לבדוק, או מניעה הלכתית - שהוא חייב על פי ההלכה לקבל את הדינר לאחר שקיבל חוות דעתו של השולחני. בשונה מתוספות ורמב"ן, לדעת ה"ד רמה' מחלוקת ת"ק ורשב"ג היא במקרה שבו המוכר לא ידע על המום במקח, אך אם המוכר ידע מהפגם הוא חייב בתשלום הוצאות מדינא דגרמי - אף לדעת חכמים; וזו לשון ה"ד רמה' (ב"ב צז ע"ב):

ועד כאן לא פליגי רבנן עליה דיש אומרין גבי המוכר פירות לחבירו ולא צמחו, אלא בסתמא דלא ידע דליכא לחיוביה, דכיון דלא ידע מאי הוה ליה למעבד. אבל במזיד דידע ביה במומיה, אפילו רבנן מודו דמיחייב.

לא מפורש בדברי ה"ד רמה' מה יהיה הדין כאשר אומנם לא ידע, אבל יכול היה לדעת מהמום, אם גם אז יתחייב בתשלום הוצאות מדינא דגרמי לדעת חכמים. אכן, לכאורה ניתן לדייק מלשונו שאף אם לא ידע בפועל שמדובר במוצר פגום, ככל שיכול היה לבדוק ולא בדק - יתחייב בתשלום הוצאות, שהרי נימק את פטורו של המוכר מתשלום הוצאות בכך ש'מאי הוה ליה למעבד', דהיינו שהוא אנוס, ומשמע אפוא שאם יכול היה לבדוק שם לא ייפטר שהרי איננו אנוס. ואולם למעשה כפי שיתבאר לקמן, נחלקו בזה האחרונים.

ב. פסיקת ההלכה

פסק הרמב"ם (הל' מכירה פט"ז ה"א):

המוכר זרעוני גינה שאין עצמן של זרעונים נאכל לחבירו ולא צמחו חייב באחריותן ומחזיר לו את הדמים שלקח ממנו שחזקתן לזריעה...
לא מפורש בדברי הרמב"ם אם חיובו של המוכר בדמי הזרעים בלבד ולא בהוצאות נאמר גם כאשר ידע מהמום, או שמא מסכים הרמב"ם עם שיטת ה"ד רמה' שכאשר המוכר ידע מהמום - הוא חייב גם בהוצאות, ונחלקו בזה הפוסקים.⁴ לעומת זאת בשלחן ערוך⁵ מפורש שכאשר המוכר ידע - הוא חייב גם בהחזר הוצאות, כפי שביאר הגר"א (חו"מ סי' רלב ס"ק לה):

...וס"ל דת"ק לא פליג אלא בלא ידע המוכר אף דהזרע צריך לשלם אף על גב דלא ידע כמש"ל סי"ח אבל ההוצאה פטור כמ"ש בדיני דגרמי כל שלא כוון להזיק אף על פי שגרם פטור משא"כ בידע דלד"ה חייב משום דינא דגרמי...⁶

4. ר' טור, חו"מ סי' רלב אות כא; ב"ח ופרישה ודרישה, לטור שם.

5. שו"ע, חו"מ סי' רלב סעי' כא.

6. בפשטות פסק השלחן ערוך כת"ק כפי שביאר היד רמה. אולם בשו"ת עין יצחק, אבה"ע סי' סח, כתב שפסק זה מתאים גם לשיטת תוספות, משום שלתוספות הלכה כרשב"ג לא רק במשנתנו אלא גם בברייתא, וא"כ לשיטתו הלכה בסוגיה זו כרשב"ג שחייב בברייתא בתשלום הוצאות כאשר ידע מהמום.

1. כאשר הקונה מסתמך על המוכר

פסק הרמב"ם:

הורו רבותי שאם היה מנהג המדינה שיעשה כל אדם סעודה ויאכיל לריעיו או יחלק מעות לשמשין ולחזנין וכיוצא בהן ועשה כדרך שעושין כל העם וחזרה בה משלמת הכל, שהרי גרמה לו לאבד ממון וכל הגורם לאבד ממון חבירו משלם, והוא שיהיו לו עדים כמה הוציא שאין זה נשבע ונוטל.⁷

המדובר במקרה שבו חזרה בה אישה מהסכמתה לאירוסין, וכתוצאה מכך נגרם הפסד לחתן, שהוציא הוצאות לצורך הסעודה. הרמב"ם מחייב את האישה בתשלום ההוצאות, משום שאיבוד הממון של החתן היה בגרמתה. על כך השיג הראב"ד מדין זירעוני גינה, שם אין מחייבים את המוכר בתשלום הוצאות, אף שברור שההוצאות שהוציא הקונה היו כתוצאה מהסתמכותו על המוכר שמוכר לו זרעים טובים:

איני משוה עם רבותיו בזה וזאת הגרמה דומה לזרעוני גנה ולא צמחו שאינו משלם לו (אלא) ההוצאה, וכללו של דבר אבוד ממון שבעל הממון עושה אותו אף על פי שגרם לו זה פטור.

בישוב פסק הרמב"ם כותב ה'מגיד משנה' שם שהטעם לכך שהקונה זירעוני גינה אינו מקבל החזר הוצאות הוא שהוציא את ההוצאות כדי להרוויח:

ויש לתרץ שאינו דומה לזריעה ששם היה מוציא בהן הוצאות כדי להרוויח בהן ולפיכך אינו בדין שישלם זה מה שהוציא כדי להרוויח אבל כאן לא היתה כוונתו להשתכר בדבר אלא להתנהג במנהג העיר וכיון שהוא נסמך עליה והיא חזרה בה בדין הוא שתשלם...

בשו"ת ר' עקיבא איגר חילק בין המקרה של זירעוני גינה לבין מקרה שבו אדם הזמין כלי אצל אומן וחזר בו. בזירעוני גינה, המוכר לא אמר לקונה במפורש שיוציא ויזרע, ולכן אם הקונה הוציא הוצאות כדי להרוויח - הרי שלפי ה'מגיד משנה' בדעת הרמב"ם המוכר יהיה פטור מלהשיב לו. לעומת זאת במקרה שאדם הזמין כלי וחזר בו - חייב לשלם לאומן את הוצאותיו, אף שהאומן הוציא הוצאות כדי להרוויח. נראה פשוט שלפי ר' עקיבא איגר מדובר בזירעוני גינה באופן שהקונה יכול לבדוק בעצמו, או באופן שיכול להשתמש בהם שימוש אחר שאינו כרוך בהוצאה. לעומת זאת אם השימוש היחיד הוא זריעה, ואין באפשרותו של הקונה לבדוק את איכות הזרעים - פשוט שהמוכר יהיה חייב בתשלום הוצאות, שהרי זה כאילו אמר לו במפורש שסומך עליו. כפי שנראה להלן, גם מדבריהם של פוסקים נוספים שתירצו באופן שונה את קושיית הראב"ד מדין זירעוני גינה, עולה שבזירעוני גינה המוכר יכול לטעון שלא ידע שהקונה מסתמך עליו בזריעתם. על דברי ה'מגיד משנה' תמהו, מה טעם לחלק בין מקרה שבו הוציא הוצאות כדי להרוויח לבין הוציא הוצאות שלא כדי להרוויח. ה"ח כתב לחלק בין זירעוני גינה, שם פטור מתשלום הוצאות משום שיכול המוכר לומר שמכר את הזירעונים לרפואה ולא

7. רמב"ם, הל' זכיה ומתנה פ"ו הכ"ד; וכן נפסק בשו"ע, אבה"ע סי' נ סעי' ג.

לזריעה, לבין המקרה שבו האישה חזרה בה, שם ברור היה שינהג כמנהג המדינה ויערוך סעודה, וממילא נחשב כאילו אמר לה מפורש שסומך עליה; וזו לשון הב"ח:

דכיון דמכר לו בסתם ואיכא למימר דלרפואה זבין ליה לא קנסינן ליה... אבל הכא אף ע"פ דגרמא הוא מכל מקום חשבינן ליה כאילו הוציא ההוצאות על פיו כיון שנהגו כל אנשי המדינה לעשות סעודה ולהאכיל לרעיו וכו' ואין אחד שלא יוציא הוצאות הללו הילכך דינא הוא שתשלם את הכל כי דינא דגרמי הוא כאילו ציוה לו להוציא הוצאות אלו ואינו בכלל גרמא בנזקין דפטור.⁸

ותמה על כך ה'אור שמח',⁹ הלוא בסוגיית הגמרא מבואר שהמדובר הוא בזירעוני גינה שאינם נאכלים ועומדים לזריעה בלבד. ונלע"ד להבחין בין דין מקח טעות לבין חיוב תשלום נזיקין. במקח טעות, הקובע הוא מנהג המדינה, ואם המנהג שזירעונים כאלו נלקחים לצורך זריעה, הרי שאם אינם ראויים לזריעה זכאי הקונה לקבל את כספו בחזרה. בחיוב תשלום נזיקין הקונה מסתמך על המוכר, ולכן יש צורך באמירה מפורשת של הקונה שסומך על המוכר, או לפחות ודאות גמורה שסומך עליו. כל עוד קיימת אפילו אפשרות קלושה שהקונה לא סמך על המוכר - לא ניתן לחייבו בתשלום נזיקין, כאשר לא ידע שהמוצר שמוכר הוא פגום. על כן, לעניין תשלום נזיקין, יוכל המוכר לטעון שסבר שקונה את הזירעונים לרפואה - אף שלעניין מקח טעות אינו יכול לטעון כך.

בספר 'המקנה'¹⁰ כתב להבחין בין זירעוני גינה לבין המקרה שהאישה חזרה בה מהסכמתה לאירוסין. בזירעוני גינה הייתה לקונה אפשרות לבדוק אותם לפני הזריעה, והיות שהמוכר לא אמר לו לזרעם - אין הקונה יכול לטעון שהסתמך על המוכר. לא כך הוא בנוגע לאישה שחזרה בה - שם לא יכול היה לשנות מן המנהג לערוך סעודה לפי כבודו - ולכן אם חזרה בה חייבת לפי הרמב"ם בהוצאות.

העולה מהדברים שהמוכר יהיה חייב בתשלום ההוצאות שנגרמו כתוצאה מהמוצר הפגום, אף שלא ידע שהוא מוכר מוצר פגום, אם ידע שהקונה מסתמך עליו שמוכר לו מוצר כדין ועל סמך זה מוציא את הוצאותיו. אכן, מסתבר שגם כאשר המוכר ידע שהקונה סומך עליו, לא ניתן לחייבו אלא רק בתשלום הוצאות שדרך העולם להוציא עבור שימוש במוצר כזה, אך אם הקונה הוציא מעבר לזה - לא ניתן יהיה לחייב את המוכר. כך נראה להוכיח מדברי הב"ח שכתב בנוגע לסעודת האירוסין שהאישה שחזרה בה נחשבת כאילו ציוותה את האיש להוציא הוצאות אלו, ובוודאי אם ההוצאות היו מעבר למקובל לא ניתן לראותה כמי שציוותה עליו להוציא הוצאות אלו. כן עולה גם מדברי המגיד משנה' שכתב שהאיש זכאי להחזר הוצאותיו משום שכוונתו הייתה

8. ב"ח, אבה"ע סי' נ; וכן הקשה הט"ז אבה"ע שם ס"ק ה; עי"ש בביאורו. וביישוב קושיית הפוסקים על דברי המגיד משנה, ייתכן לומר שכאשר עושה כדי להרוויח לוקח בחשבון שעלול גם להפסיד, שהרי כך היא דרך העולם, וייתכן שמראש השקיע פחות בבדיקת הזרעים כדי לצמצם את העלויות ולהגדיל את רווחיו, ועל כן לא יוכל לתבוע את הוצאותיו מהמוכר.

9. אור שמח, הל' זכיה ומתנה פ"ו הכ"ד.

10. המקנה, קונטרס אחרון סי' נ.

להתנהג כמנהג העיר, ומשמע שאם הוציא מעבר למנהג העיר - לא יוכל לתבוע זאת מהאישה. עם זאת, אין צורך שהאישה תדע במדויק את הסכום שבכוונתו של האיש להוציא, שהרי הרמב"ם פסק בעניין זה שהאיש צריך להביא עדים שיעידו כמה הוציא, ודייק מדבריו 'המקנה' (שם) שאין כאן סכום קבוע, והמנהג הוא שכל אחד עושה סעודה לפי כבודו, אך מכל מקום האישה יודעת שיעשה סעודה לפי כבודו כמנהג המדינה, והוצאות אלו היא חייבת להחזיר לו אם חזרה בה.

2. האם הקונה רשאי להסתמך על המוכר?

נחלקו האחרונים בשאלה אם הקונה רשאי להסתמך על המוכר גם כאשר מדובר בפגם הניתן לזיהוי בקלות - הן ע"י המוכר והן ע"י הקונה. דעת המהרש"ם שחובת הבדיקה המוטלת על המוכר גדולה מחובת הבדיקה המוטלת על הקונה, כפי שכתבו תוספות¹¹ שיותר יש לו לאדם לשמור שלא יזיק משלא יזק. המהרש"ם¹² נשאל על אישה העוסקת באפיית דובשנין לסעודת נישואין, אשר קנתה אבקת אפייה והתברר שהמוכר החליף בטעות את אבקת האפייה בחומר אחר, וכתוצאה מכך התקלקלו הדובשנין. האישה תובעת מן המוכר לשלם את כל דמי הקמח והדבש אשר נפסדו כתוצאה מהטעות. בתשובתו הוא כתב שאף שהמוכר לא ידע שהוא מוכר חומר אחר ולא אבקת אפייה, מכל מקום הוא חייב בתשלום ההוצאות מדינא דגרמי, משום שנחשב קרוב למזיד: אין זה בכלל שוגג דהוי קרוב למזיד דהוי ליה לדקדק היטב שלא יחליפנו ולא ימיר רע בטוב ואם למראה עיניו לא יוכל לשפוט הו"ל למטעמיה לראות אם עמד טעמו בו ובכה"ג קנסו גם בשוגג...

המהרש"ם מצטט את דברי תוספות דיותר יש לאדם לזיהר שלא יזיק אחרים משלא יזק, ומבאר שלכן האישה הייתה רשאית לסמוך על המוכר ולהשתמש באבקה בלא בדקה, ומשום כך מוטלת האחריות על המוכר:

המוכר ה' מחויב לטעום ולעיין היטב שלא יזיק להקונה והו"ל לידע שיתנהו לתוך הקמח ויפסד הכל אבל הקונה לא ה' מחויב כ"כ שלא יזק.

עוד מוסיף המהרש"ם שמה שפסק הרמ"ה שרק בידע המוכר הוא מחויב בתשלום הוצאות זהו רק כאשר מדובר במום שלא ניתן להבחין בו בקלות, אבל כאשר מדובר במום שניתן להבחין בו בקלות, הרי שאף שהמוכר לא ידע במום - הוא נחשב קרוב למזיד וחייב בהוצאות מדינא דגרמי. אולם בשו"ת 'ישועות מלכו' למד בדעת הטור שרק אם המוכר מכר את המוצר הפגום במזיד הוא חייב בתשלום הוצאות, אך אם היה זה בשוגג, אף שיכול היה לבדוק הוא פטור, משום שגם הקונה יכול היה לבדוק, ושניהם שווים בשגגה, וזו לשונו:

11. תוספות, בבא קמא כג ע"א ד"ה וליחייב.

12. שו"ת מהרש"ם, ח"א סי' יא.

ודוקא בלא ידע פטרינן כיון דהלוקח זרע לטובתו ושניהם שוים בשגיאה שגם המוכר לא ידע אבל במזיד המוכר חייב ואף על גב דכתבו התוס' בר"פ המניח דיותר יש לאדם ליזהר מלהזיק מלהיות ניזק א"כ ג"כ י"ל דהמוכר פשע טפי, הנה מלבד שאין דברי התוס' מוסכמים, גם לפ"ד התוס' יש לחלק בין גורם למזיק מממש.¹³

מפורש א"כ בדברי ה'ישועות מלכו' שסובר שדברי תוספות שיש לאדם להיזהר יותר מלהזיק מאשר להיות ניזק לא נאמרו כאשר מדובר בנזק הנעשה בגרמא. אכן המחלוקת היא רק במקרים שבהם הן הקונה והן המוכר יכולים היו לבדוק בקלות, אך אם מדובר בבדיקות כאלו שאין באפשרותו של הקונה לעשות, ברור שהוא מסתמך על המוכר שהוא זה שיבדוק, ומשלא עשה כן יהיה המוכר חייב בתשלום הוצאות אף לשיטת הרמב"ן - כפי שהתבאר לעיל.

סיכום

מי שקנה מוצרי שוקולד מחברת שטראוס עלית, והתברר שבמוצרים אלו יש חשש להימצאות חיידק הסלמונלה, זכאי לקבל החזר לא רק על עלות המוצר, אלא גם על הוצאות נוספות שנגרמו לו כתוצאה מכך שהמוצר פגום, ובלבד שמדובר בהוצאות סבירות שדרך העולם להוציא כאשר משתמשים במוצרים אלו. הטעם לכך הוא שבדיקת הימצאות חיידק הסלמונלה היא בדיקה שאין באפשרות הצרכן לבצע, והחברה יודעת שבעניין זה הוא מסתמך עליה, מה גם שהמדינה מטילה על החברה חובה לפעול על מנת שחיידקים אלו לא יימצאו במוצריה. על כן, בהנחה שהחברה לא נקטה באמצעי הזהירות הנדרשים, או לא ביצעה את הבדיקות הנדרשות, היא חייבת בתשלום ההוצאות - אף אם יש להניח שלא ידעה על קיומו של החיידק במוצריה.¹⁴

13. שו"ת ישועות מלכו, אבה"ע סי' מה.

14. להרחבה נוספת בסוגיה זו, ר' ספר כתר, כרך ז שנכתב ע"י הרב יעקב הילדסהיים.